PROTESTANS PAP.

GYAKORLATI SZAKKÖZLÖNY.

Megjelenik havonként 2—3 iven.

Előfizetési ára:

egész évre 4 forint, fél évre 2 forint, negyed évre 1 forint. Egyes számok ára 40 kr.

Kiadók és felelős szerkesztők:

Lágler Sándor ev. pap, Kálmán Dezső ev. ref. pap,

Kölesden, Tolna vm.

Hetedik évfolyam. 12. szám. Kölesd, deczember, 1886.

Karácson.

Áldott az Isten, mindnyájunknak Atyja,
Ki az ő népét így meglátogatta,
És megváltotta, mint fogadta régen,
Ő jó kedvében.

A szent próféták, eleitől fogva,
Az Ur Jézusról szóltak álmélkodva;
Királyok, bölcsek s szegények Őt várták,
Látni kivánták.

Az Ur Jézusért dicsérünk, oh Isten,
Ki adsz győzelmet ellenségeinken,
Hogy igazságban és szentségben járjunk,
S Néked szolgáljunk.

Oh magasságból származó Csemete,
A Kiben vagyon az üdv esmérete,
Mi bűneinknek bocsánatja által:
Áldunk hálával!

Benned jelent meg az Isten szerelme,
Melyet nem ér föl az emberi elme;
Hitünk nagy titka, hogy testbe öltöztél,
S e földre jöttél.

Kik a halálnak árnyékában vannak,
Te vagy azoknak, oh Jézusunk, a nap;

a

Békesség útján, mig a mennybe érünk,
Te vagy Vezérünk.

Oh kedves vendég, végy szállást minálunk,
Emelj szivünkben trónt, oh mi királyunk;
S Téged követvén, add, fogadjunk Néked
Örök hűséget! Amen.

Sántha Károly.

Karácsoni invocatio.

Dallam: 137. dics.: Mennybéli felséges Isten.

Ajkainkon hálaének
Zeng a menny s föld Istenének,
Szent fiát hogy küldte értünk,
A ki lenne üdvvezérünk.
S égbe vágyó lelkeinket
Tenmagadhoz elvezérled.

Udv Tenéked, égszülötte,
Jézusunk, kit üdvözölve
Angyaliddal hőn imádunk:
S sziveinkbe im bezárunk,
Légyen üdv az érkezőnek
S béke s áldás égnek s földnek! Amen.

Hogyan predikáljunk?*)

(Vége.)

Midőn azt mondám, hogy nem jó keresztyén predikáczió az, a mely csak egy társadalmi osztály szükségleteinek felel meg, ez alatt egyszersmind azt is értem, hogy nem jó predikáczió az, a mely csak ez, vagy ama gyülekezetben használható. De midőn ezt mondom: nem szólok az úgynevezett alkalmi predikácziókról. Ilyenek a kaszálási, aratási, szüreti stb. predikácziók. Nagyon természetes, hogy az efféle alkalmakkor másképp predikálunk ott, a hol az aranykalászszal ékes rónaság bő terméssel látja el la-

*) Lásd „Prot. Pap“ 8. sz.

kóit, vagy ott, a hol tokaj-szőlővesszőből nektár csepeg: mint ott, a hol a szűrös háznép a szegénység zabkenyerével él.

Alkalmi predikációk azok is, a melyekkel saját gyülekezetünk specificus bűneit ostorozzuk — helylyel közzel. De nem ám minduntalan, mert ha az ilyesmit túlfeszitjük, a czélt nem fogjuk elérni. Ha látjuk, hogy gyülekezetünkben ez vagy amaz a bűn ütötte föl tanyáját: dörögjünk ellene; ez kötelességünk. Ha valami rendkivüli alkalom adódik: használjuk fel. Jégvihar, tűzvész, árviz stb. stb. mind olyanok, a mik okvetlen felhivnak az alkalmi beszéd mondására; az ily esetek megtöltik a templomot és ugyancsak fiaskót csinálnánk, ha ilyenkor legkevésbé sem reflectálnánk arra, a mi a kedélyeket izgalomba hozta. Avval sem ártunk, ha helylyel-közzel egy-egy téli, tavaszi, nyári predikációt mondunk. Helylyel-közzel, mondom, mert annak a fakadó virágnak, zöldellő falevélnek, aranykalászos hullámzó tengernek, sárguló falevélnek, halotti-hó-lepelnek chablonszerű örökös emlegetése utóvégre is unalmassá válik.

Annak is ki vagyunk ezeknél téve, hogy mi rajtunk is megtörténjék az, a mi az egyszeri fiatal papon megtörtént. Elkezdte csütörtökön Hármsnak egy téli prédikációját átmagyaritani; még a dispositióját is, mely az eredetiben is versben van, ékes magyar rigmusokba tette, és nagy diadallal állit be kollégájához: „Halld és bámuld! Ennek fog ám örülni Margócsy!“ Aztán olvassa, kollegája hallgatja, s mikor rá kerül a sor a dispositióra: „Elmult a kellemes nyárnak vigassága, Töltse el szivedet a tél komorsága! Az égi madarat eltartja az Isten: Gondolj arra, kinek meleg háza nincsen! Nyiss szivet a nyájas vidám társaságnak, De ne feledd: egykor neked is sirt ásnak“ — „Halt! — igy szól a kollega: — „a föld szomorú s elörömtelenült, Sziv, légy komoly, indulatidba' kihült! Nézd, Isten az égi madárra ügyel: Nem hagyja az Úr kegyesét soha el. Jó társakat édes örömre keress, Légy kész, hogy az égbe, ha hivna, mehess!“ „Hol vetted ezt?“ „Ott van Kiss Ádámban“. „Mutasd!“ És csakugyan ott van, az egész szép, tökéletes téli predikáczió. „No, mond a kollega, ha sajtó alá nem adhatom is, jó lesz vasárnapra“. És betanulta. Vala pedig még szombaton délután is gyönyörű téli idő, akár csak Szibériában. De már este megindulának a déli szelek, langy eső elsepré a havat, és vasárnap, mire beharangoztak, volt olyan locs-pocs idő s fekete tájék, a melyhez épen nem illett oda a han-

gulatos téli predikáczió. Mit volt mit tenni: harangozás alatt tanult másikat. Elpanaszlá sorát M. bátyánknak. „Úgy kell, öcsém, miért alkalmazza beszédcziklusát a külső természet évszakaihoz, a helyett, hogy a kegyelem történelmi tényeit tartaná szem előtt“.

Beszéljünk tehát alkalmilag is, de csak akkor, a mikor az alkalmiság kellőleg indokolt. De hogy azon felkapott, szélnek eresztett és sokaknak annyira tetsző elv alapján: hogy minden predikáczionak alkalminak kell lennie: derűre-borúra időjárásról beszéljünk, vagy a községi kupaktanács végzéseit birálgassuk: ez nem hivatása a papnak. Hogy minden predikáczió alkalmi legyen, én ezt részemről úgy értelmezem, hogy minden alkalommal a Krisztust hirdessük. Ne predikáljunk hát örökösen alkalmatosságot: hanem hirdessük a Krisztust mind alkalmatos, mind alkalmatlan időben!

Különös megkülönböztetésnek tűnik fel előttem az is, a midőn igy beszélnek: az a predikáczió intelligens embereknek való, ez meg a népnek. Teszem azt: ez a predikáczió elmondható Debreczenben, Kecskeméten, Kőrösön; de már Kölesden, Tisza-Várkonyban nem értenék meg. Vagy viszont: ez igen jó paraszt-predikáczió, s meg is teszi a hatást Simonyiban, Vadnán, Csebiben: de már Budapesten, Debreczenben, Miskolczon nem járná meg!

Különös, nagyon különös felfogás!

Lássuk meg, mire megyünk vele.

Vegyünk fel egy templomba 2000 lelket. Ebből 200 ember kvalifikatus, intelligens, 800 értelmes iparos, 1000 pedig egyszerű földművelő. Mert hát igy áll a dolog. Eltekintve némely kivételes helyeket, a közönség, a melynek papolunk, kilencztized részében földművelőkből, és azokkal hasonló niveauon, vagy még annál is alantabb álló munkásokból, napszámosokból áll. És aztán a pap beszél ennek a kétszáz intelligens embernek magas irodalmi nyelven, ékes frázisokkal, idézésekkel történelemből, filosophiából belekeverve Schleiermachert, Jakobit, Strauszt, Hégelt, Renant a hét görög bölcsecsel, Nagy Sándorral, első Napoleonnal vegyest. Mindezeket pedig megérti kétszáz ember, — no de hát értse meg ezer, s még akkor is marad még egy ezer lélek, a ki azzal az épületes meggyőződéssel megy haza, hogy: „olyan szép volt a szent beszéd, hogy nem is értettük“.

... A gyülekezetben inkább akarok öt szót szólani értelemmel, hogy egyebeket is tanitsak, hogynem mint tizezer szót szólni idegen nyelvvel..... Igy szól Szent Pál apostol.

* * *

Az volt a kérdés: hogyan predikáljunk? Ugy a hogy azt Szent Pál mondja. Ugy a hogyan a Jézus predikált. Megértették azt a hegyen, meg a jeruzsálemi templomban; az ő predikácziója szólt a szegényeknek, gazdagoknak, bölcseknek, egyűgyűeknek, jóknak, gonoszoknak, s még végvonaglásában, még kiszenvedésekor is sikerrel prédikált: megtérité a latrot, s meggyőzé a századost.

* * *

Többet is óhajtottam vala e tárgyban még elmondani; de a tér szűke megakadályozott gondolataim tovább fejtegetésében. Ha az Ur akarándja és élek, a jövő évfolyamban megjelenendő „Cura pastoralis“ czimű tanulmányomban napvilágot látnak azok, a mik most elmaradtak.

Kálmán Dezső.

Karácsoni beszéd.

Alapige: Lukács II: 1—14.

Örömnapra viradt a keresztyén világ, örömnapra viradtunk mi is. És az öröm olyan jól esik az embernek, a föld fiának, kinek szivét a világ zajában annyi bánat vérzi, lelkét annyi gond tépi és szaggatja; jól esik, ha van egy-egy nap a napok sorában, midőn igy szólhat: hallgassatok el földi bajok, tartsatok szünetet lelki aggodalmak, ma örülni akarok! Örömünket fokozza az, hogy annak épen itt e szent helyen adunk kifejezést, hol úgy jelenünk meg, mint Isten gyermekei. Örömünket megszenteli az, hogy a legjobb, legboldogitóbb áldásnak örvendünk, mely valaha az emberiséget érte. És az öröm, mely most itt sziveinket áthatja s lelkünket a hit szárnyain Istenhez emeli, nem marad a templom falai közt; elvisszük azt innét magunkkal házainkhoz, melyeket a mai nap öröme szintén Isten templomaivá szentel. Ugy van, a karácson örömnap nemcsak a templomokban és nemcsak

a felnőttekre nézve, hanem az örömnek áldott napja az házainkban, családunk körében, még kis gyermekinkre nézve is. Avagy melyik keresztyén szüle az, ki ezen a szent napon ne szólna gyermekei előtt legalább egy-két szót, arról a jó, arról az áldott Jézusról, ki üdvösségünkre született; melyik szüle az, ki ha teheti, egy ilyen napon valami kis ajándékkal ne lepné meg gyermekeit a legnagyobb gyermekbarát Jézusnak nevében, s igy ne sóhajtana fel: adná a jó Isten, hogy legyen az én gyermekem is lélekben oly buzgó, szivében oly nemes, olyan isten- és emberszerető, mint volt amaz első karácsoni gyermek. Valóban, k. h.! a karácson nemcsak ránk felnőttekre, hanem családunkra, kis gyermekeinkre nézve is örömnap, mondhatnám családi ünnep. Ebből a szempontból akarom én ma veletek együtt e szent ünnepet tekinteni. A nép és a család ünnepe volt ez kezdetben is. Képzeljük vissza magunkat az első karácsonba, mikor a család, a nép, a föld örömében maga az ég is részt vett, midőn mennyei karok zengették a szent éneket: dicsőség magasságban az Istennek, békesség e földön és jóakarat az emberekhez! Állitsuk hát lelki szemeink elé

az első karácson képét

és vizsgáljuk meg e képen

1. a karácsoni anyát,
2. a karácsoni gyermeket és
3. a karácsoni gyülekezetet.

I.

Lássuk mindenekelőtt a karácsoni anyát. Az evangyéliom keveset mond Máriáról, de épen eleget arra nézve, hogy abból az ő erkölcsi képét megalkossuk. Abban a magasztos perczben mutatja fel Máriát, midőn a nő mintegy segitő társává válik az alkotónak, hogy új teremtés jőjjön létre, hogy ember szülessék a világra. Fényes pompát, nagy úri kényelmet hasztalan keresünk, keresve sem találnánk a helyen, hol Mária világra hozta gyermekét; de nem is ezt, mi az anyát keressük. A női sziv kunyhóban s palotában egyformán érez, midőn anyává lesz. Érzi a hálát és örömet, a gyermekápo-

lás és nevelés szent kötelességét. Hálát Isten iránt, ki őt megsegité, örömet a felett, hogy új élet tüze gyuladt az ő élte tüzéről, hogy az emberiség egy új taggal növekedett általa; új taggal, kit ő keblére ölelve, a sziv s lélek kimondhatatlan gyönyörével igy szólithat meg: „édes gyermekem!“ és érzi, éreznie kell az anyának a hála s öröm mellett azt a kötelezettséget, hogy ő gyermekét annak a jó Istennek félelmében s dicsőségére nevelje, ki azt legnagyobb áldásaként néki adta. A mely nő ezt nem érzi, az nem tudja, mi az anyai dicső hivatás.

De hogy Mária mindezt érezte és tudta, megitélhetjük abból, mit róla az irás följegyzett. Még mielőtt a gyermek világra jött, igy felel az angyal üdvözletére: imhol vagyok az Úrnak szolgáló leánya; légyen nékem Isten akaratja szerint! Szép, megható vonás ez a kegyes alázattal párosult isteni félelem! És kit illette ez meg inkább mint az anyává leendő nőt, ki egy új teremtménynek fog életet adni; de csak Isten segélyével adhatja azt. És midőn ezt megadta, akkor következik a gyermek testi s lelki gondviselését illető kettős kötelesség. Hogy ez miből áll, azt csak az ezen nehéz feladatukat Isten nevében hiven teljesitő anyák mondhatják meg. Mária ezt a nehéz tisztét is hiven betöltötte. Alighogy Jézus megszületik, a trónját, hatalmát féltő zsarnok Heródes haragja elől menekülnie kell az anyának gyermekével. Istenem, mit meg nem tesz az édes anya, csak hogy kedves gyermekének életét megmentse. Kiteszi magát egy hosszú út fáradalmainak, a bizonytalan jövő nélkülözéseinek. De hát áldozat-e ez? Hiszen élte koczkáztatásával hozta világra s kész bármikor, ha kell, újra éltét áldozni érette. Nincs fogható semmi e földön az anyai, az édes anyai szeretethez. Gyermekek! szeressétek, becsüljétek az anyát, ki keble tejével táplált, ki kisded bölcsőtök álmai felett virasztott, betegségtökben ápolt s testi éltetöket megőrizte. Ki ezt a tisztét hiven teljesiti, az oly anya tiszteletreméltó. És mégis bármi gonddal, bajjal járó, aránylag sokkal könnyebb a gyermek testi ápolása, mint lelki nevelése. Mária itt is megállotta helyét; az ő Isten iránti félelme s mély vallásos kedélye őt itt is útbaigazitá.

Azt mondja a gyermek Jézusról az evangyéliom: „a kis gyermek növekedik és erősödik vala lélekben és teljesedik vala bölcsességgel“. Kinek az érdeme ez Isten után első sorban, hanemha az édes anyáé, ki a gyermek fejlődő lelkét kegyes gondolatokra irányozta s fogékony szivét nemes és szent érzelmekkel töltötte meg. A gyermeki léleknek az általános irányt mindig az első nevelő, az édes anya adja meg. Ha ez irány jó és nemes vala, jóvá, ha erkölcstelen, gonoszszá válik a gyermek. Hogy ezen általános szabály alól van kivétel, megengedem; de ez nem ellenünk, hanem a mellett bizonyit, hogy a gyermek nevelésére az anyán kivül más tényezők is befolynak. Elég sajnálatra méltó, s úgy lehet, egész életére boldogtalan a gyermek, ki nem az anyai intés, hanem a kisértő világ és testiség csábszavai előtt nyitja meg szivét.

Még csak egy vonást a karácsoni anya erkölcsi képéről, mely hiven elénk tükrözi az anyai gyöngédséget. Midőn a távol Názáretből magukkal vivék szüléi Jeruzsálembe a 12 éves Jézust, ez elmaradt a haza felé útazó szüléktől s midőn őt harmadnapon feltalálják, Mária nem durva harag, nem mérges dorgálással, hanem e szeretetteljes gyöngéd megrovással szól fiához: „fiam, miért cselekedtél igy velünk? Ime atyád és én nagy bánattal kerestünk vala tégedet!“ Jegyezzük meg itt, hogy a gyermek nevelésénél a helyesen alkalmazott gyöngéd intésnek mindig több haszna van, mint a durva szidalom s verésnek; de jegyezzük meg azt is, hogy az ily gyöngédségre főleg az édes anya van hivatva, úgymint a kire néz első sorban a gyermek lelki nevelése.

Anyák, édes anyák! véssétek hű sziveitekbe a karácsoni anya erkölcsi képét. Legyen ő a ti példaadótok s legyetek ti az ő hű követői gyermekeitek testi gondozása s lelki nevelésében! Higyjétek meg, Isten áldása lesz rajtatok, mint volt Márián s Isten kegyelme lesz gyermekeiteken, mint volt

II.

a karácsoni gyermeken, kinek képét akarom most az anyáé mellett felmutatni előttetek. Szegény helyen,

Betlehem fogadójának istálójában hozza világra az útazó anya gyermekét, de ha otthon Galilea Názáret városában született volna is, csak egy ácsmester szerény hajlékában történt volna ez. Fény, gazdagság, úri kényelem ott sem környezék vala a gyermek bölcsőjét. Emberek, tekintsetek Jézus jászlára és gondolkozzatok. Hány szegény sok gyermekű apa, anya sóhajt igy magában: miért is ád Isten gyermeket a szegény embernek, miért születik a nyomorúságra, bizony jobb volna, ha Isten mindjárt magához venné. Emberek! ne vétkezzetek, ne szálljatok igy perbe a jó Istennel, midőn legdrágább ajándékával látogatja meg házatokat és szivetöket. Mit tudjátok ti, hátha épen az a gyermek, kiben megsokaltátok az ég ajándékát, kit már nem áldásnak, hanem nyűgnek, tehernek, csapásnak tartottatok, — mit tudjátok ti, hátha épen az lesz legnagyobb áldás rátok nézve, szivetök öröme, büszkesége, öregségtök gyámola, s a társaságnak derék, jóravaló tagja! Csak jól neveljétek őket! A számos gyermek nem sok, ha jó; a rosz gyermek pedig, ha egyetlen egy is, több mint a mennyi kellene.

Nézzétek Jézust, a mint a gondos nevelés alatt fejlődik a bölcsességben, az Isten és emberek előtti kedvességben, a mint mély kérdéseivel álmélkodásba ejti Zsidóország irástudóit, s tanuljátok meg, hogy a lelki tulajdon, a szellemi tehetség nincsen sem ranghoz, sem vagyonhoz köttetve. Egyszerű földmives, vagy igénytelen mesterember családjában is növekedhetik olyan gyermek, ki nagyobb fényt áraszt idővel a családi névre, nagyobb hasznot s áldást a világra, mint a föld leghiresebb családjának szülöttei, példa reá Dávid és Jézus, kik közűl amabból Zsidóország legnagyobb királya, ebből az emberiség legdicsőbb tanitója, az élet legbölcsebb mestere s a világnak egyedüli megváltója lett. Látjuk ebből, hogy szegény sorsból is föl lehet emelkedni, ha elménkben magos gondolatok, szivünkben kegyes, szent érzelmek laknak, s ha mindezeket nem rejtjük el, hanem embertársaink javára és Isten dicsőségére használjuk. Szegények! kik irigykedve néztek a gazdagokra, fojtsátok el ez érzést, nézzetek Jézusra s legyetek mint ő, lélekben gazdagok. Ez az a

kincs, melynek megszerzésére ő serkent, mely megmarad ott is, hol a világi kincs elvész vagy semmit nem használ. Ez a kincs az isteni félelem, párosulva a mennyei atya iránti hit s gyermekded bizalommal. És ki birt e kincscsel nagyobb mértékben, kinek volt valaha oly hite s bizalma Isten iránt, s ki volt a hitben oly boldog, mint Jézus, megtartva lelki nyugalmát az élet minden viszonyai között, még a halál révén is? Ez a rendületlen hit az emberek iránti segitő szeretettel párosulva, volt az a kettős vonás, mely az ő erkölcsi képéről még ma is felénk sugárzik. Ez a legnagyobb lelki örökség, melyet hiveire s a világra hagyott. Tanuljuk meg Jézusunktól, ker. h.! hogy minden sorsban lehet használni s áldottá tenni életünket, de csak úgy, ha őtet követve, nem egyedül magunk, hanem másokért is élünk. Lebegjen előttünk az ő erkölcsi képe, mely a betlehemi jászoltól Golgotha keresztjéig annyi s oly sokoldalú tanulságot nyujt számunkra, hogy bátran állithatjuk, hogy nincs oly körülmény az életben, melyre nézve tőle példát s útbaigazitást ne vehetnénk. Menjünk azért hozzá, kinél örök életnek beszéde vagyon; vigyük hozzá s neveljük az ő szellemében gyermekeinket is.

III.

Megható a karácsoni anya! vonzó a karácsoni gyermek képe; de a mi mindezekre dicsfényt áraszt, a mi mindezeket megmagyarázza — ez ama karácsoni gyülekezet, melyet az evangyéliom nékünk fölmutat. A pásztoroknak mondja az angyal: „ne féljetek, imé hirdetek néktek nagy örömöt, mely az egész népnek öröme lészen, ma született néktek a megtartó, ki az Ur Krisztus a Dávid városában!“ Mennyei karok zengik a legszentebb éneket, melyet valaha a világ hallott: „dicsőség magasságban az Istennek, és e földön békesség és az emberekhez jóakarat!“ Bölcsek jönnek távol napkeletről, tisztességet tenni a lelkek királyának. Mit akar mindezzel mondani az evangyéliom? Nem kevesebbet ennél: Isten leszállitja a menynyet a földre az emberek keblébe, hogy paradicsommá változtassa azt és ezt. Az egyszerű tanulatlan pásztor s a mély-

séges eszű bölcs találkoznak, kezet fognak a vallás oltára előtt; mindegyik Isten fia, mindegyiket a hit igazitja útba ott, hol a tudás elhagyja; mindegyik Istenre tekint ott, hol az emberi erő kevés, elégtelen; mindegyik ég felé sóhajt, mert onnét vár vigaszt, erőt, áldást.

Emberek, keresztyének! Miért nem becsülitek meg jobban azt a vallást, melyet Isten szállitott a földre, hogy általa testvérekké avasson s magához vezéreljen benneteket? Emberek, keresztyének! Miért nem szeretitek jobban ezt a helyet, hol Isten igéje hirdettetik, ezt a béke s boldogság szigetét, a békételen s boldogtalan világban? Bárcsak ez a kép, melyet most felmutattam, erősitené mindnyájunkban a vallásos kedélyt s ébresztene arra az elhatározásra, hogy igyekezzünk úgy betölteni emberi tisztünket, mint betöltötte a magáét a karácsoni anya, nevelvén gyermekeinket Isten és emberek iránti szeretetben; igyekezzünk hinni, remélni és szeretni úgy, mint tette ezt a karácsoni fiú, hogy látván mások is jó cselekedeteinket, dicsőitsék Istent a mi atyánkat; igyekezzünk oly istenfélők lenni, mint volt amaz első karácsoni gyülekezet, mely üdvözletében s énekében mennyet és földet együvé foglalt. Ha ezt tennénk, ha ezt megtehetnénk: akkor ránk illenének az irás szavai: „ime, itt Isten sátora az embereknél vagyon!“ Ámen.

Szilágyi Benő,
gyömrői ev. ref. pap.

Karácsoni beszéd.

Alapige: Máté: 2. r. 1—12. „*Mikor pedig született volna Jézus Betlehemben*“ stb.

„Ünnepek ünnepe, dicső szent Karácson!“ Millió sziv üdvözöl téged, mert az elesett emberi nemnek váltságot és üdvösséget hoztál . . . égi ajándékot; békességet, jóakaratot a földre, — örök dicsőséget Istennek a mennyben.

K. H.! Örömnapja volt ez akkor, örömnapja ez ma is az emberiségnek. A mit Izrael népe bizton várt, a mi után a pogány sejtelemszerűleg sovárgott, az örök világosság, a világ világossága földre szállt! Napkelet felől a csillag fénye mintha derengene felém. Mintha hallanám

az angyal szavát: békesség nektek földön emberek! Képzeletem elé varázsolódik a mező, hol a pásztorokat körülvevé az Úrnak dicsősége. Oly jól esik nekem ez elmerengés. Mintha nem is a jelenben, hanem a hajdankorban élnék, s füleimmel hallanám az angyalok énekét: dicsőség mennyekben az Istennek.

Ü. Gy.! Mint hajdan a pásztorok, jertek, menjünk el mi is gondolatban Betlehemig és lássuk meg a dolgot, melyet az Úr megjelentett mi nékünk. Lássuk, kikkel találkozunk ott a gyermek Jézuson s az angyalseregen kivül? A keleti bölcsekkel s Heródessel. E két különböző osztályba tartozó emberek képviselik Krisztus barátait és ellenségeit multban és jelenben. Lássuk rendre.

I.

A mily kicsiny volt az a kör s egyszerű a hely, hol az Úr Jézus született, oly kisded és egyszerű volt a sereg, mely neki a betlehemi jászolnál megjelent tisztességet tenni. A három keleti bölcs s miként Luk. evangyéliomában olvashatjuk — a betlehemi pásztorok. Csodálkozva kérdezhetjük magunkban, mint lehetséges az, hogy épen az a nép, melynek kebeléből született az Idvezitő; a mely népnek már századok óta jövendölték prófétái a legkörülményesebben annak földre jövetelét: épen az a nép nem vette azt észre? Nincs mit csodálkoznunk, A.! Az a bódult nemzet, mely királyi fényben, égi és földi csodák között képzelte a Messiás megjelenését, az olyan csekélységet, minő egy csillag fénye, nem vehetett észre; az a nemzet, mely makacs előitéleténél fogva semmi jót sem várt Názáretből, — nem tekinthette Messiásnak Mária jászolban született gyermekét. Igy történt aztán, hogy távol keleten lakó idegen bölcseknek jutott a szerencse megláthatni az üdvözitő születését jelző csillagot, és nem királyoknak, nem a gazdagoknak, hanem az egyszerű betlehemi pásztoroknak jelent meg az égi csuda — az angyalok serege. Jó is volt ez igy! Ha nem is a világ nagyjai és hatalmasai, de azért mégis voltak, kik örvendtek az ő eljövetelén, voltak, kik tisztelettel és igaz hittel borultak

le előtte; ha nem született is biborban, az ő barátai megismerték őt a jászolban is.

Ime, szeretteim! Jézusnak születésekor ezek voltak hivei, barátai ... a keleti bölcsek és a betlehemi pásztorok. Nem sok! de azért akadtak mindenkor követőik. Az apostolok, kik megvettetést, üldöztetést tűrtek érte, István vértanú, ki készebb volt meghalni, mint őt megtagadni; a nagy apostol Pál, ki egy egész emberéleten át a Krisztus tudományáért élt és szenvedett; az üldözött, legyilkolt hivek ezrei; a máglyán kimult reformátorok, a rabságra hurczolt lelkipásztorok — mind, mind tántorithatlan barátai, hivei voltak a ma született Jézusnak.

Hát ma kik az ő barátai, hivei? Meg lehetne ugyan olvasni őket ma is, de azért hála a kegyelem Istenének, vannak még, kik lelki örömmel szólnak igy: menjünk el és lássuk meg a dolgot, melyet az Úr megjelentett minékünk. Ma is vannak, kik nem szájjal, de szivből éneklik: Oh én szerelmes Jézusom, édes megváltó Krisztusom stb. Vannak kegyes öreg Simeonok, kik e nagy ünnep örömében áldják az Istent, mondván: mostan bocsásd el, Uram, a te szolgádat békességben; mert látták az én szemeim a te Idvezitődet. A kik tudnak szeretni a Jézus szerint, kik tudnak tűrni, de zúgolódni nem; kik gyűlölik a bűnt ... Ezek ma a Krisztus barátai. Kik az éhezőnek kenyeret, a hajléktalannak menedéket, a mezitelennek ruhát, az üldözöttnek védelmet nyujtanak, de azért nem tudja balkezök, mit csinált a jobb: ezek örvendeznek ma a született Messiásnak, ezek is megismerik őt a szegénységben. Vannak ma is hasonlatosak a kapernaumi századoshoz, kik hatalmok, jólétök közepette is erős hittel ragaszkodnak a názáreti Jézushoz; akadnak hasonlók Cirenei Simonhoz, kik készséggel emelik az ő keresztjét; Arimathiai Józsefek, kegyes Márthák, Máriák ... Ezek utódai a Krisztust tisztelő és szerető bölcseknek, ezekből áll a kisded tábor, melynek jelszava: „Csak a Krisztust, azt pedig, a ki megfeszittetett!“

II.

Most nézzük a másik tábort. Jézusnak születésekor mindjárt akadt ellensége Heródesben. Utódai nagyon hamar elszaporodtak. Mikor ez meghallotta, hogy megszületett volna a zsidók királya, — megháborodék — úgymond az irás — és vele együtt az egész Jeruzsálem, és egybegyüjtvén minden papifejedelmeket és irástudókat, tudakozik vala tőlük, hol kellene a Krisztusnak születnie. Hogy Heródes nem oly szándékkal tudakozódott, mint a keleti bölcsek, azt könnyen beláthatjuk. Ő hatalmát féltette Jézustól. Felesleges aggodalom, Heródes! Megöli az a nép maga is prófétáját, csak igaz legyen. Jézus alig lépett fel tanitóul, mikor már nemzete nagyjait, bölcseit maga ellen ingerelte. Oh ezeknek halált kellett esküdni annak fejére, ki a századokig butaságban tartott nép szeméről lerántotta a hólyagot. Ki szeretetet, alázatosságot, türelmet, egyenlőséget hirdetett, ki megvetett minden bűnt s a föld veszendő javait: azzal a nép elnyomói, az anyagiakban elmerült hatalmasok nem érthettek egyet. Mit folytassam tovább? hiszen mindnyájan tudjátok, mit el nem követtek ellenségei, mig felfeszitették. Mennyi ellensége még földön jártában! Az egy Heródesnek mily sok követője egyszerre! És halála, mennybemenetele után? Sok volna előszámlálni mind a mai időkig. Azok, kik az ő nevében egyházakat alapitottak, mily rútul meghamisitották az ő tudományát; azok, kik magokat utódainak nevezték, öltek, csaltak, elkövették a legnagyobb becstelenséget az ő nevében; az üdv után sovárgó emberiséget visszavezették az ó-testamentomi setétségbe a Krisztus zászlaja alatt; koldússá tettek országokat, néptelenné falvakat, városokat, ők pedig uralkodtak fényben, biborban, bűnök özönében. Szép utódai, követői a jászolban született Jézusnak! A farizeusok és irástudók, Heródesek maradékai . . . De hagyjuk ezt, nézzünk szét magunk között.

K. H.! Kisebb-nagyobb mértékben bűnösök vagyunk mindnyájan s igy ellenségei Jézusnak, mert ő minden bűnt gyűlölt.

A mai Heródesek, kik az ártatlanság üldözésében találják gyönyörűségöket, Júdás utódai, kiknek 30 ezüst

pénz sem kell, mégis készek elárulni barátaikat, atyjukat, testvéreiket; a kétszinű farizeusok, a tiszta igazságot félremagyarázó népbutitók: mind ellenségei az Isten fiának. A kik minden érdem nélkül akarnak részesülni Krisztus váltságának hasznaiban; a békétlenkedő házastársak, a szüleiket nem tisztelők, a viszálkodó rokonok, honfiak, mind ellenségei a Krisztusnak. Hát a kik e napot meg sem ünneplik? Azok, kiket sohasem lehet látni e szent helyen, kik addig is, mig mások itt imádkoznak, egyebeket kisebbitenek, rágalmaznak, csalnak?! Oh ezek nem méltók az érettünk született és meghalt Krisztushoz. És ha nem egyeseket, de tekintjük a társadalmakat? Szomorú kép! A mai társadalom több börtönt épit, mint templomot. A mulatóhelyekre ezreket áldoz, a templom-perselyekbe csak krajczár jut. Minden egyes adózik a társadalomnak, a Krisztus egyháza szegény. Pedig ha megadjuk a császárnak, a mi a császáré, az Istennek is meg kellene adni a mi az Istené. Ez a társadalom igy nem keresztyén társadalom.

Ü. Gy.! Ne folytassuk tovább, mert majd beteljesedik Pál apostol mondása: nincsen csak egy igaz is. Mindnyájan az emberek elhajlottak, egyetemben haszontalanok lettek. (Rom. III: 11, 12.) Hajdan látván a pogány rómaiak, mily szép egyetértésben, erkölcsi tisztaságban éltek az első keresztyének: igy szóltak: Oh mily jó emberek ezek, kár, hogy keresztyének! Ma, fájdalom, meg kell forditani egy szót, s ezt mondani: Oh mily rosz emberek ezek, kár, hogy keresztyének!

Ma örülnünk kellett volna és ime elszomorodtunk. De jól van ez igy, az emberinem gyarlóságán, a magunk bűnei felett szomorodtunk el. Ez a tudat adjon nekünk örömöt, hogy még tudunk szomorkodni bűneink felett, mert igy remélhető a megjavulás. Ez legyen a mi karácsoni örömünk.

—

K. H.! Jézus születése az isteni kegyelem legmagasztosabb ténye. Nélküle örök kárhozatban maradt volna az emberiség. És ha mégis vannak, kik Jézussal s szent vallásával nem törődnek, — azon csak csodálkozhatunk. Álljunk

azért résen, hogy a Krisztus ellenségei felette el ne szaporodjanak, mert akkor siralmas jövőnek néz elé az utóvilág. Mi, kik magunkat keresztyéneknek nevezzük — maradjunk tántorithatlan hivei, barátai a Krisztusnak és igyekezzünk olyanokul megnyerni egyebeket is. Törekedjünk krisztusi tökéletességre. Igy lesz dicsőség Istennek az égben, s békesség az emberek közt e földön. Amen.

Ujváry Cseh Lajos,
reform. s.-pap.

Újévi egyházi beszéd.

Alapige: 34. Zsolt. 12.

Szeretettel köszöntelek benneteket kedves hallgatóim ez újév reggelén. Abban a hiedelemben vagyok, hogy minden egyéb dolgainknak félretételével legelső dolgunk volt az Isten szine elé járulni, hogy a multért hálát adjunk és a jövőnek áldásaiért könyörögjünk. Szólok azért hozzátok sz. Dávid szép énekével ilyeténképen:

1. Én fiaim jertek, 2. Hallgassatok beszédemre, 3. Megtanitlak szent életre, 4. Hogy Istent féljétek. (Énekeskönyv XXXIV: 6.)

I.

Ezen szép nevezettel intézem hát ez újév reggelén legelső szavamat hozzátok: Én fiaim! Igenis, mert a legszentebb kötelék az, mely engem veletek egybecsatol. Én lelki atyátok vagyok. Az én mennyei atyám, az Isten, reám bizta a ti lelkeiteket, én a ti lelkeitekről, a ti erkölcsi életetekről az én mennyei atyámnak számadással tartozom. Én vagyok ti köztetek a meggyujtott fáklya, melynek úgy kell fényt árasztani, úgy kell világitani, hogy senki közűletek se el ne tévelyedjék, se lábait a botránkozás kövében meg ne üsse, se a sötétben el ne essék. Jaj nekem, ha a Jézus bárányai közűl én miattam csak egy is elvész. S mert a meggyujtott szövétnek nem magának ég, nekünk, az Úr szolgáinak, szól főmesterünknek amaz utasitása: úgy fényljék a ti világosságotok, hogy mások is látván, dicsőitsék a mennyei atyát. Ezen erkölcsi jussnál, ezen magas

mennyei hivatásnál fogva vagyok én nektek lelki atyátok; ezen erkölcsi jussnál fogva vagyok bátor titeket ezen szép nevezettel megszólitani: én fiam!

De gyönyörködhetik-e az atya fiaiban, ha a fiak mint Jákób fiai atyjok ellen pártot ütnek s annak legkedvesebb fiát ó kutba vetik, aztán eladják s végre azt hazudják, hogy a fenevadak tépték szét? Gyönyörködhetik-e az atya fiaiban, ha a fiak olyanok, mint az Éli pap fiai, a kik csak a húsos fazekakat hajhászták és sem tisztességre, sem becsületre nem nézvén, az áldozatok kövérét mások elől elkapkodták és felfalták? Gyönyörködhetik-e az atya fiaiban, ha a fiak, mint a tékozló fiú, megtámadják apjokat, ezt mondván: add ki az én örökségemet? Nem akarom pedig feltenni felőletek, hogy valaki közűletek ilyen pártütő szándékkal jött volna e szent helyre, azért: én fiaim! jertek,

II.

Hallgassatok beszédemre. Oh kedves fiaim! ha ti az én beszédimre hallgatnátok, nem volna köztünk annyi szeretetlenség, az egy házban lakók nem támadnának egymásra, három kettő ellen és kettő három ellen, a fiak és leányok az atyákra jobban hallgatnának s az édes anya nem mondaná gyermekének: átkozott az emlő, mely téged táplált, a méh, mely téged hordozott. Hanem kimondom, Af.! hogy vannak köztetek, a kik nem hallgatnak az én beszédemre. Inkább hallgatnak a világ szavára, mely ezt mondja: ide vigyázz, itt nyereség kinálkozik, nyúlj hozzá kigyói okossággal, vigyázz, hogy el ne szalajtsd. Sokan meg azt mondják, hadd beszéljen az a pap, úgy sincs egyéb dolga, azért fizetünk neki, de nekem nem ád kenyeret, jobban tudom én száz papnál is, mikor mi használ nekem az én világéletemre. Ezek a konok, kemény beszédek annak a sátánnak a szavai, a ki a Jézust is kisértette. Oh mért nincs ereje az embernek is, mint volt egykor az ember fiának, ezt mondani: távozz tőlem sátán. Igaz, hogy én kötelességből intézem hozzátok az én beszédimet, de nem azért a kis bérért, melyet nekem tápláltatásomra kiszolgáltattok. Oh ha én csak ezért szolgálnék, mint nem volna nyugodalma az én lelkemnek; mert bizton mondom

néktek, hogy akármilyen más mesterséget, vagy hivatalt folytatnék is, a világtól több jutalomra tartanék számot, mint a Krisztus szőlejében való vinczellérkedésemért. De ha Pál apostol is mert dicsekedni, én is dicsekszem vele, hogy nem bérért hirdetem a Krisztust és azt is megvallom, hogy nem adok nektek kenyeret, de igenis adok sokszor jó tanácsot, melyre ha hallgattok, megkönnyül kenyérkeresetetek nehéz gondja s megédesül a kenyér, melyet becsületes munka után tisztes asztalotokra feltesztek, hogy kedveseitekkel megoszszátok.

Azért én fiaim, jertek, hallgassatok beszédemre, bizony nem az én szavaim azok, én csak kinyilatkoztatója vagyok az Isten beszédének. Ha hallgattok az én beszédimre,

III.

megtanitlak szent életre. Minden tudomány közt az élet tudománya, az élet bölcsesége a legnehezebb tudomány. Miért él sok ember a világon? Van egy hiú tárgya igyekezetének: a pénz; ennek a bálványnak áldozik, ezt imádja leborulva. Ez a pénz-éhesség kiszorit szivéből minden szeretetet Istene, vallása, hazája, embertársai iránt. Pedig elég világosan megmondotta az idvezitő: mit használna az valakinek, ha az egész világot megnyerné is, ha az ő lelkében kárt vall. Oh te czélttévesztett ember! nem látod-e a mindennapi példákból, hogy mezitelenül jöttél e világra és mezitelenül is fogsz ismét elmenni? Nem tapasztalod-e, hogy a gazdag ember is csak annyit ehetik, a mennyivel jóllakik? Az Úr pedig, a mi mennyei atyánk, gondoskodik mindenkiről, hogy mikor éhezik, megelégittessék. Kérlek, tanuljátok meg az én beszédemből, nem szeretni felettébb e világot; tanuljátok meg, hogy az igazi életbölcseség, az igazi boldogság a megelégedésben határozódik. Ezekre a tudományokra meg tudlak én titeket tanitani. A mi ennél több: a szentség, a tökéletesség — végetlen messze felettünk áll. Ha valaki, mint egykor az evangyéliomi ifjú kérdezte Jézustól, kérdezné tőlem is, mit cselekedjék, hogy szent, hogy tökéletes lehessen, az én feleletemre is megszomorodva menne el tőlem, mert a tökéletességnek olyan feltételei vannak, melyeket teljesi-

Hogy ekképen szóljon szája az embernek:
„Dicsőség mennyekben az erős Istennek!“

E jászol-bölcsőből nőtt fel a szeretet:
Mely testvériséget közöttünk hirdetett;
És leve belőle a csodás hatalom,
Mely áldólag hódit az egész világon;
Hogy legyen békesség, boldogság ég alatt,
„Az emberek között földön jóakarat!“

Ó Jézus! imádunk, áldunk mi is Téged,
Ünneppé szentelve drága születésed!
Imádunk, és áldunk — a ki ma születtél,
S nekünk is Megtartónk, Idvezitőnk lettél!
Legyen ünneplésünk — Neked dicsőséges,
Mi magunkra nézve pedig idvességes! Ámen.

Fábián Mihály,
harkányi ref. pap.

„A protestáns népirodalom“.

„Sokat és sokszor el-elgondoltam én is mindazokat a dolgokat...; olykor-olykor le is akartam irni: azonban csak maradtak, maradtak“... S hogy miért maradtak, ha akkor meg nem mondottam: megmondom most! Azért: mert féltem; nem ugyan az igazság kimondásától, hanem igenis attól, hogy találkozhatnak olyanok, a kik szavaimat zokon veszik! Mert a szülők sokszor annyira szeretik gyermekeiket, hogy azoknak hibáit sem tanácsos szóba hozni az ő jelenlétükben. Különben a békességnek könnyen vége leszen...

Hogy a zokonvételt illető vélekedésem nem volt alaptalan, megmutatta a következmény. Csécsi M. olybá vette szavaimat, ámbár a legjobb akarattal és minden bántani akarás nélkül mondám, őket, mint „ütést és rugást“, a melyeknél — úgymond — kapott ő már különbeket is, amióta... az emlitett lapot legkisebb jutalom nélkül, sőt tetemes ráfizetés mellett szerkeszti! Megbocsásson Csécsi M.: én sem őt „ütni-rúgni“, sem a „Téli Ujság“-ot ócsárolni nem akartam! Hogy ezek közűl a dolgok közűl bármelyiket is tegyem: még csak eszem ágában sem volt! Az az eszme, melyet

a vallásos néplapok szerkesztői szolgálnak, és igy ő is szolgál, minden józanul gondolkodó, vallását szerető, a nép vallásosságát és mivelődését szivén hordozó embernek tetszésében részesül! Az eszme és annak megvalósitása, a gondolat és annak kifejezése azonban, a mint azt Csécsi M. épen úgy tudja, mint én tudom, sőt még jobban, két különböző dolog! Midőn másokkal egyetemben a meglevő vallásos népolvasmányok és igy a „Téli Ujság“ ellen, helyesebben mondva, érdekében felszólaltam: azt nem a czél ellen tettem, mit azoknak szerkesztői és kiadói el akarnak érni; de nem is a tartalom ellen, a melylyel vállalataikat megtöltik: hanem egyedül az irány és módozat ellen, melylyel czéljukat elérni, igazán szép tervöket valósitani akarják!

Abban igaza van Csécsi M.-nak, hogy olyanformán tettem, mint Bodóné, a ki mást beszél, mikor tőle a bor árát kérik! Azonban ezt készakarva, szánt-szándékosan tettem: mert röviden rá akartam utalni arra a gondolkodásmódra és észjárásra, mit népünk olvasmányaiban is nemcsak szeret, hanem meg is kiván! S ezt megtevén: kimondottam, hogy vallásos népolvasmányaink, névszerint a Kőnig Rudolf terjesztette füzetek, de a „Téli Ujság“ is, ennek a gondolkodásmódnak és észjárásnak nem felelnek meg. És ennél mást, ha százszor szólanék is e tárgyról, mondani nem tudnék. Ez azonban nem lehetett, de nem is akart, se személyek, se dolgok ütése-rúgása, ócsárlása lenni!

Igenis! Klasszikus iróink olcsó füzetes kiadványait emlegettem, melyekről Csécsi M. azt mondja, hogy azok nem egyszersmind egyházi és vallásos irók is!“ Kétségbevonhatlan igazság! De közöttük akárhányszor, akárhányan — a nép kezébe is adható művekben — hirdetik az erkölcsiséget, példákban, élőpéldákban mutogatják a bűnnek bukását, az igazságnak győzelemre jutását, sujtolják a vétket, emelik az ártatlanságot!... Igaz: az ilyen művek olvasása által az olvasónak vallásos érzete, Istenbe vetett hite nincsen közvetetlenül érintve: de igenis van erkölcsisége, lelkiismerete! Igen sok esetben magunk se teszünk mást, mint épen ezekre hivatkozunk. Jól tudom, hogy vallás és erkölcs, vallásosság és erkölcsiség nem azonos dolgok; de tudom azt is, hogy az igazi erkölcsiség, legalább a kevésbbé műveltenél, vallásosság nélkül nem létezik. Tehát midőn azt erősitjük, élesztjük: ennek is szolgálunk! S hogy az ilyen művekkel, ha mindjárt nem egyházias és vallásos irányzattal irvák is, több ered-

mény, vagy legalább is annyi mutatható föl, mint a sokszor még a felekezetiesség bélyegét is magukon viselő idegen tárgyú és gondolatmenetű forditmányokkal: most is állitom, most is mondom!

Név szerint nem emlitek ilyen művet egyet sem! A ki csak kevéssé ismeri is jobb iróinkat: az puszta emlékezete után is mondhatna ilyeneket! Hogy bizonyos czélt kizárólagosan csakis annak elérésére szánt eszközzel érhetnénk el: azon, ha nem tagadom is, kételkedem! Azután nem mondom én egy szóval se, hogy ezek mellett nem adhatnánk népünk kezébe tisztán egyházias és vallásos olvasmányokat is! Adhatnánk bizony: sokkal könnyebben mint most tesszük! Csakhogy azokat magunknak kellene megteremtenünk, a mennyiben nem volnának, a már meglévőknek pedig újabb kiadásairól gondoskodnunk — a forditmányok és átdolgozások helyett! Én nem tudom, mennyi igaz a dologban: nálunk egyesek (a „Prot. Pap"-ban is) annyit beszélnek az angoloknak áhitatosságáról, egyházias ságáról, vallásosságáról: mig előkelő angol egyházi férfiak odahaza arról panaszkodnak, hogy sok helyen, különösen nagyobb városokban, a hiveknek csak alig nehány százaléka látogatja a templomot!

Aztán azt mondja Csécsi M., hogy dicsérem a „Jó könyvek"-et! Egy szó nem sok, annyival sem! Hogy gyerekeink szivesebben olvassák, mint az idegen forditmányokat: az bizonyos. S hogy ez utóbbiakat mért nem szeretik: azt is megmondottam. Azt a tanácsát azonban, hogy mielőtt a gyermekek kezébe adnók elolvasás végett, előbb magunk olvassuk át, mert vannak közöttük határozottan rosz és pápistás füzetkék is, azt a tanácsát szivesen fogadom, megköszönöm, követem — ha eddig nem tettem volna is.

Igenis! A protestáns népirodalom sikerét remélem a „Luther-társaság"-tól; de nemcsak attól: hanem attól is. És ezt mondottam és mondom minden mellékes és utógondolat nélkül. Ha soha semmit nem tudtam volna is arról, hogy az ilyen általános és nagyérdekű dolgok, melyek sok anyagi és szellemi akadálylyal, fáradozással járnak, eredményesek csak úgy lehetnek, ha nem egyes emberek, hanem többekből alakult egyesületek, társaságok munkálnak bennök, ha soha semmit nem tudtam volna is arról: Csécsi M. most megtanit vala reá! Annak eljárását, illetőleg eljárásának eredményét, ha ócsárolnák is, gyanúsitással, zsarolással nem vádolhatnák olyan könnyedén és bátran, mint egyesekét!

Hogy a „Luther-társaság“-tól és bármely ilynemű társaságtól miért várok s miért ezektől várok sikert: arra egyenesen a gyakorlati élet tanitott meg. Az ilynemű vállalatoknál mindig készen kell lenni az anyagi áldozatra is: egy társaság könnyebben áldozhat mindig, mint egy ember, vagy egyes emberek. Annak van tehetsége, hogy pályázatokat tűzzön ki egyes művekre, a szerzőket illően dijazza; mig egyes emberek, hacsak nem gazdagok, ezt nem igen tehetik. Azután többek közűl inkább találkoznak, kell, hogy találkozzanak, a kik a szellemi munkát is végezik, mint ott, a hol csak néhányan vannak!

A róm. katholikus atyafiak gyakorlatilag mutatják meg: mit tehetnek a társaságok e tekintetben is. Egyházi és iskolai könyveik, még a legutolsó ábéczék is, a Szt.-István-társulat kiadásából kerülnek ki! S hogy ezt miért teszik: könnyű belátni. Egyfelől olcsóbbra szabhatják az árakat; másoldalról meg gondoskodhatnak a könyvek vallásos, egyházias irányáról is! Mig nálunk úgy teszünk mindnyájan, a mint akarunk és tehetünk. Nálunk is az iskolai könyvek ügyét, és a mi ezzel, mondhatjuk, csaknem egyenlő fontosságú, a népirodalomét társaságnak kell, illetőleg kellene kezébe vennie! Már hogy azután az Luther-, Kálvin- vagy bármiféle társaság lesz is: mindegy, csak legyen! Mig ez igy nem leszen, addig egyházi- és iskola-ügyeinkben egyformaságot, — nem a bötűt értem, hanem a lelket — nehezen mutathatunk föl; valamint erősen kifejlett, megizmosodott, gazdag protestáns népirodalmat sem!

Csécsi M. úgy látszik, azt szeretné, ha a nép számára szánt olcsó és tartalmas lap költségeit egyházi főhatóságilag létrehozott, illetőleg hozandó alap viselné. Nem tudom: miként véli ez alap létrehozását? Kivetés-, kényszerűség útján? Bizonyosan sokkal jobb lenne: szabad akarat útján! Igenis: a két testvér protestáns felekezetből alakulhatna e czélra, általában a népirodalom érdekében, közös társaság és az gondoskodhatnék a lapnak anyagi és szellemi szükségeiről. Ha a szeparatizmus közibünk ékelte is magát, azért, legalább itt, szépen megférhetnénk egymás társaságában.

Tolnai József,
bönyi ev. pap.

Evang.

Nyilt kérdés a „Prot. Pap“ nt. szerkesztőihez!

Távol mindenféle gáncsoskodási szándéktól, kizárólag az igazság s derék lapunk jóhirnevének érdekében, bátorkodom a következő őszinte kérdéseket megkoczkáztatni:

Helyes és indokolható eljárás-e az, ha valaki (irodalmi téren értem) az „i“ melléknévképzőt derűre-borúra használja? Tehát még ott is, hol az ellen a nyelvérzék határozottan tiltakozik? Helyes eljárás-e továbbá a számnév után a főnevet többesben használni? Helyes-e visszamutató mellékmondatok előtt pontosvonást soha nem használni, ellenben a kapcsoló kötszók előtt mindig vonást alkalmazni? Helyes-e az igekötőket, ragokat a mondat értelmének rovására tetszés szerint cserélgetni?

Lehet-e végül egy nyilvánosság elé szánt czikknél az irónak a kétértelműséget kizáró kifejezéseket, széphangzást, korrekt szófűzést, mondatszerkesztést, logikát stb. figyelmen kivül hagyni s ez által mintegy az olvasó-közönség itéletét, nyelvérzékét kicsinylőleg fitymálni?

Vagyis — példákkal illusztrálva az eddig mondottakat — helyes kifejezések-e ezek? „Népi-irodalom“. (Ad notam: szakilap, magyari-irodalom, isteni-itélet.) Továbbá: „7–8 idegen ajkú tanitók“. „Sok egyéb okok“.

Korrekt mondatszerkesztések-e ezek? „ — — s ezt a szerkesztő is elösmeri, mikor már nem kárhoztatja mind 2-ik czikkében az ángol-társulat kiadványait, miket meg én sem dicsértem mind, csak azt mondtam, hogy van biz azok között némely, a melyek nem laposak, siralmasak“ stb.

— — „Hát hogy van olyan ember, a ki a lélek ezen tulajdonságát (t. i. a rajongást) nyavalyának, betegségnek tartsa, azt értem; de hogy ép pap legyen az... azt már nem értem“.

— — „Hidje meg a szerkesztő, hogy sok egyéb okok mellett“ stb.

— — „Ezután áttérek tenni szándékolt megjegyzéseim megtételére“.

— — „Itt ugyan szabályt felállitani nagyon bajos, miután rendesen a meglévő iratokból lehet azokat elvonni. Nehány úttörő munka azonban jelent meg e téren már. Vonjuk el azért azokból a szabályokat“.

— — „A népi iratoknak egy közös sajátságuk van, s

ez az, hogy lehető világosan s érthető népi nyelven, tárják a nép elé a nép elé vinni szándékolt igazságokat". „Fajaikra nézve azomban úgy oszolnak meg, hogy micsoda igazságot czéloznak a nép elé vinni. Van, ki népi iratával a keresztyén, vagy más tudományos igazságokat akar terjeszteni".

— — „Mikor majd erre példát legelőkelőbb egyházaink, egy Pest és Debreczen fognák adni, s e téreni törekvéseinket egyházkerületeink s a konvent is figyelmökbe fogják méltatni".

— — „A holtnak hasztalan adjuk elé a legjobb pástétomot is, azt mondja, hogy nem kell neki, mert nincs annak semmi ize". (Sic!) „Nem is azért adjuk mi a holtnak az eledelt, hogy azt jónak találja, hanem azért, hogy feléledjen s erejét visszanyerje. Igy mi is — mint minden keresztyének azért terjesztjük ezen keresztyén iratokat, hogy általa feltámadjanak az emberek, s az Úr Jézusban hidjenek, s az által örökéletet vegyenek".

— — „Ez az eljárás (t. i. az ócsárlás) átalános nálunk (t. i. Magyarországon), itt senki nem tud semmit jót tenni (t. i. népi-irodalmi téren), hogy mindjárt ne legyen egy csomó gáncsolója" stb.

De legyen elég a különlegességekből izelitőűl ennyi!.. Most már helyén valónak látom kinyilvánitani, hogy mindezen általam elsorolt idézetek igaz nevén: furcsaságok, izetlenségek, szóról szóra, betűről betűre feltalálhatók a „Prot. Pap" f. 1886. évi 11. számának 360—364. lapjain".

Én nem vagyok professionatus itész. De azért tisztelettel, őszinte jóakarattal s komoly használhatási szándékkal kérdem: miként történhetett az meg, hogy Szalay József n.-becskereki lelkész úrnak ez a tenger hibától hemzsegő czikke, a szerkesztői korrektura kikerülésével, a helyes magyar nyelvérzék s nyelvtani szabályok rovására, a „Prot. Pap" hasábjain napvilágot látott? Nincsen-e itt a dologban tévedés?

Én nem kétkedem a czikkiró jóakaratában, „rajongó" ügybuzgóságában, a melylyel ő „a magyar keresztyén népi irodalom érdekében" viselkedik; de bármennyire is „gründlich" és „profondement" ösmerje is a „londoni, edinburgi, newyorki, brüsszeli, párizsi és bázeli trakt társulatok „népi iratait" — annyit mégis de jure megkivánhatunk tőle, mint magyar embertől, a keresztyén népi-irodalom kultiválójától, a

„Szivművelő“ irójától, hogy első sorban kedves és zengzetes anyanyelvünk megtanulására fektesse a fősúlyt és csak azután (ha t. i. ezt alaposan elsajátitja) traktálgasson bennünket oly czikkel, a melyről mi jámbor provincziálisok is őszinte lélekkel elmondhassuk: Ez már értelmes beszéd ... Ez már véremből való vér... Ez igaz is, szép is, magyar is, népszerű is ... Sokat az ilyenből!

Addig pedig majd csak megélünk a magunk emberségéből. Condemna, si mentior! *Szentilonay József.*

* * *

Mi hét év óta szerkesztjük a „Protestans Pap“ot. A ki fáradságot venne magának, a nyomdából hozzánk visszaérkezett kéziratokat búvárkodása tárgyává tenni, az meggyőződhetnék, hogy a szerkesztés nem épen abból áll, a beérkezett dolgozatokat egyszerűen elolvasva, a kiválasztottakat sajtó alá adni. Van biz itt dolga a szerkesztői vörös irónnak is! Ha szabad kicsiny dolgot összehasonlitani nagy dolgokkal: úgy hisszük, minden szerkesztőség elmondhatná a boldogult Beust külügyminiszter után: „Die Welt sieht wohl mein Lächeln, aber nicht mein nächtliches Wachen“. Sokszor egy-egy különben kifogástalan, hangulatos egyházi beszéden valóságos császármetszést teszünk, hogy positiv álláspontunknak megfelelővé tegyük. Csakhogy, ha ilyet tehetünk egy-egy fiatal, kezdő ember munkájával, ki ily császármetszést, vagy kisebb-nagyobb nyelvőrözést jó néven is vesz: nem tehetünk ilyet a már ismert, maguknak nevet kivivott irók dolgozatain. Ezeket, ha programmunknak megfelelők: közöljük; ha nem: félretesszük; a szembetűnő tollhibákon kivül semmi styláris módositást magunknak meg nem engedhetünk, hacsak egyenesen felhiva nem vagyunk, hogy esetleges styláris hibákat kijavitsunk. Neves irók részéről az ily felhivást mindenkor megtisztelő bizalomnak vettük, s e bizalomnak tehetségünk szerint megfelelni kötelességünknek ismertük. De Szalay József barátunk részéről nem voltunk felkérve, hogy kéziratában javitásokat tegyünk; hivatlanul pedig nem cselekedhettünk, mert nemcsak mi és a magyar protestáns irodalom jeleseivel ismerős közönség, hanem Szalay József barátunk ő maga is úgy van meggyőződve, a mint ő ellenünk „A keresztyén népirodalom érdekében“ első izben irt polemikus czikkében e meggyőződésének kifejezést ad, hogy ő az irodalom terén épen nem kezdő ember, Farkas I., Komáromi L., Csiky L., Csák

I., Czékus, Győry V., Nagy Imre, Fa, Kecskeméti felsorolása után igy szólván: „S tán nem vétek a szerénység ellen, ha az igazsághoz hűen nevemet is e jelesek közé igtatom“. („Prot. Pap“ 9. sz. 280. l.) Aztán meg Szalay József kérdéses czikke (t. i. a 11-ik számban megjelent „Ismét a keresztyén népi irodalom érdekében“ czimű) a szerkesztőség egyik tagja ellen foglalt álláspontot: már ebben nem volt szabad nekünk korrigálni semmit, hacsak annak a vádnak nem akarjuk vala kitenni magunkat, hogy mi szándékosan élét vettük a támadásnak, hogy aztán annál könnyebben kiparirozhassuk.

Ennyit a nyilt kérdésre.

Magához a tárgyhoz majd bővebben is hozzá fogunk szólni.

Szerk.

Különfélék.

A) Feleletek.

A 264-ik számú kérdésre. A „kezdő hivataltárs“-nak végképen nincs igazsága! Ugyan miféle rosz czélra lehetne az anyakönyvi kivonatot használni? Méregként adni be talán valakinek? Vagy annak alapján pert kezdeni, avagy a pernél bizonyitó okmányul használni fel? E czélokra igen, lehet! És ha az idegen ennek alapján vagy segélyével pert nyert: nem azt mutatja-e ez, hogy neki volt igazsága, s nem a mi kedves hallgatónknak? És már most miféle „papi prudentia“ kivánhatná oly okmány megtagadását, melynek segélyével derülhet ki bárkinek igazsága! S miféle „papi prudentia“ volna az, mely kezet akarna fogni az igazság elnyomására — bárkivel is? Az anyakönyv közokmány, ennek törvényes formák közt kiállitott kivonataihoz joga van mindenkinek. Kivánságra ki kell adnunk, s itt nem jő tekintetbe semmiféle prudentia, csak a kötelesség, melyre — panasz esetén — törvény útján is lehet kényszeriteni a papi prudentiát fitogtató papot. *F.*

A 265-ik számú kérdésre. A sz...i presbyterium eltévesztette a „jó nyomot“ akkor, midőn a megválasztott egyént kétszernél többször szólitotta (?) fel, nem a tanácskozásban való részvételre, de a hivatalos eskü letételére, mert nagyon természetesen az eskü letétele nélkül a tanácskozásban mint presbyter

részt nem vehet! És ha kétszeri felszólitásra sem jelent meg az eskü letételére: jele, hogy a bizalmat elfogadni nem akarja, s azonnal kellett helyét betölteni; de mert ez nem igy történt, s épen azért, mert maga a presbyterium is tévesztett nyomon haladt: most nincs mit tenni, mint még egyszer tiszteletteljesen felszólitani az illetőt a nyilatkozatra, s a szerint járni el. Ha a kitűzött határidőig sem nyilatkoznék, s helye — a mint kell is — csakugyan betöltetnék: ép szivvel és észszel ezért nem vonhatná meg jóindulatát ez eljárás miatt, sem a lelkésztől, sem az egyháztól. *F.*

A 266-ik számú kérdésre. E kérdésben foglaltaknál is mulasztás terheli a presbyteriumot. Én legalább meg nem foghatom, hogyan lehet ily kérdést oly sok ideig függőben hagyni. De meg azt sem értem: mi neheztelni való van abban, ha vidéken lakó presbyter — mert a törvény 16. §-a értelmében ilyen is lehet — meg nem jelenhetvén a gyűléseken, azok mindenikét nem gyakorolja? Ne méltóztassék csak arra várni, mig a hegy elindul Mahumed után, hanem menjen csak Mahumed a hegyhez: okvetlen nem lesz ok oly fajta panaszra s kérdésre, mint a minő a 265. és 266-ik alatt foglaltatik. Különben, ha a tiszteletteljes és hivatalos felhivásra ez úri ember sem adna — a záros határidő alatt — nyilatkozatot: helye okvetlen betöltendő, de nem másfél év mulva. *F.*

B) Kérdés.

267. A dunántúli evang. egyházkerülethez tartozó egyik evang. gyülekezet tagjainak — minden észszerű és törvényes alapot nélkülöző — túlhajtott és meg nem fékezett rakonczátlansága miatt a pap hivataláról lelép, a segédtanitó eltávozik: tehát nincs a gyülekezetnek sem papja, sem tanitója, vagy segédtanitója. — Ezen gyülekezetben ugyanis a viszonyok szülte helyzetnél fogva rendes tanitói hivatal nincs, hanem csak a lelkész tartott segédtanitót pár év óta. A papi és tanitói, illetve segédtanitói hivatal üresedésben van ugyan: mégis a presbyterium egy tagja a szokásos időben, a szokásos időközönként, istentisztelet tartására harangoztat minden vasárnap. Ezen tapasztalatnál fogva kérdezem:

1) Saabad-e általában papon, tanitón vagy segédtanitón kivül — a hol esetleg talán csak ez utóbbi van valamely gyüle-

kezetben, mint egyházi hivatalnok — más valakinek is harangoztatni istentisztelet tartására?

2) Ha szabad: nem kell-e ehhez engedély valakitől?

3) Ki adhat erre engedélyt és kinek?

4) Ha valakitől a hivatottak közűl erre megadatik az engedély valakinek, az istentiszteletnél előfordulható rendetlenségért ki a felelős, az engedélyt adó, vagy az engedélyt nyert fél-e?

5) Ha pedig egyáltalán nem szabad papon, tanitón, esetleg segédtanitón kivül másnak istentisztelet tartására harangoztatni: minek tekintendő az ily illetéktelen intézkedő, és miként utasitható rendre?

A jól felfogott protestantizmus érdekében kérem erre nézve a hivatottak véleményét. *Ordo.*

Irodalom.

Kérelem! Mindazon t. cz. urakat, kiknek „Az ev. Tisza-kerület püspökei“ czimű művem előfizetési felhivását megküldöttem, tiszteletteljesen kérem: méltóztassanak az ivnek akár üresen való visszaküldésével nékem arra nézve, hogy magamat a műnek sajtó alá bocsátása, illetve a nyomandó példányok száma iránt tájékozzam, módot nyujtani.

Kérelmem ismétlésével vagyok kiváló tisztelettel. Eperjesen.

Hörk József, e. i. colleg. igazgató.

—

Előfizetési felhivás „A pozsonyi vértörvényszék áldozatai 1674-ben“ czimű könyv 2-ik kiadására.

Tisztelettel tudatom magyar protestáns hitsorsosaimmal, hogy miután fenti czimű történelmi munkám példányai egészen elfogytak: nehány lelkésztársam általi felszólitás folytán egy újabb kiadásra ezennel előfizetést nyitok, példányonként 1 forintjával.

A megrendeléseket kérem f. évi novem. 15-ig hozzám, vagy a „Szabad Egyház“ kiadó hivatalába intéztetni. Gyüjtőknek 10 példány után egy tiszteletpéldánynyal szolgálok.

Jelen könyv 1874-ben jelent meg először, mint a gályarabság 200-os évfordulóján s tartalma, mely javitva és bővitve lesz e 2-ik kiadásban, a következő: Előbeszéd. I. szakasz: A vértörvényszék keletkezése s tagjai. II. szakasz: A vértörvényszék áldozatai. III. szakasz: Törvényszéki tárgyalás és végitélet. IV. szakasz: Börtönöztetés a hazában. V. szakasz: A hazából kihurczoltatás, börtön és gályarabság. VI. szakasz: A megidézettek ártatlanságának bebizonyitása. VII-ik szakasz: A pozsonyi vértörvényszék igazolhatlansága. — Végül előfizetők névsora.

Szapáryfalva, 1886. október hó. *Rácz Károly*, ref. lelkész.

Evang. Lelkészegyházi könyvtár SOPRON

A „PROTESTANS PAP“ HETEDIK ÉVFOLYAMÁNAK

TARTALMA.

I. KÖLTEMÉNYEK.

		Füzet	Lap
1.	Ének a győri ev. templom százados ünnepén. Karsay Sándor	I.	1
2.	XC. Zsoltár. Löw Immánuel	II.	39
3.	Imádkozzál és dolgozzál. Csermák Kálmán	III.	76
4.	Nagypénteken. Sántha Károly	IV.	107
5.	XV. Zsoltár. Szabó Nándor	V.	143
6.	Bűnbánó reggeli ének. Varga Lajos	VI.	175
7.	Ima. Uj kenyéri úrvacsorakor Fabián Mihály	VII.	207
8.	Esperességi gyűlést megnyitó ima. Liszkay János	VIII.	245
9.	Este. Sántha Károly	IX.	279
10.	Ima. S. Szabó József	X.	317
11.	CXXI. Zsoltár. Löw Immánuel	XI.	359
12.	Karácson. Sántha Károly	XII.	399
13.	Karácsoni invocatio A.	XII.	400
14.	Karácsoni gondolatok. Fabián Mihály	XII.	424

II. CZIKKEK.

1.	Predikálásunkban legyen határozott irány és tervszerűség. Lágler Sándor	I.	2
2.	Szószékeink felcserélése. Kálmán Dezső	I.	34
3.	Quodlibet. Guggenberger	II.	40
4.	Ó-hitű muszkakálomisták Visontán. Kálmán Dezső	II.	59
5.	A lelkipásztor közönséges beszélgetése. Szalay József	II.	65
	Folytatás és vége	III.	95
6.	Temetési szertartásaink. Kálmán Dezső	III.	101
7.	Lutheranus és kálvinista. Tolnai József	IV.	133
8.	A reversalis. Guggenberger	V.	144
9.	A két ev. prot. felekezet papsága között legyen jó viszony. Lágler Sándor	VI.	176

	Füzet	Lap
10. A vallásegyenlőség és vallási türelmesség Magyarországon. Kálmán Dezső	VI.	199
11. A még nem 16 éves leányok esketéséről. Guggenberger	VII.	208
12. A protestáns népirodalom. Kálmán Dezső . .	VII.	239
13. Hogyan prédikáljunk. Kálmán Dezső . . .	VIII.	246
Folytatás és vége	XII.	400
14. Családi gondjaink. Lágler Sándor . . .	VIII.	268
15. Az erdélyi ág. hitv. evang. magyar gyámintézet kérő szózata	VIII.	270
16. A magyar keresztyén népirodalom érdekében. Szalay József	IX.	279
17. Válasz Tiszt. Szalay József úrnak. Kálmán Dezső	IX.	284
18. A protestáns népirodalom. Tolnay József . .	IX.	288
19. Észrevételek. Édes Ábrahám	IX.	314
20. A protestáns népirodalom és néplap kérdéséhez. Csécsi Miklós	X.	320
21. A beteglátogatásról. König Béla . . .	X.	350
22. Ismét a magyar keresztyén népi irodalom érdekében. Szalay József	XI.	360
23. A Maros-Dunaközi ref. lelkészeket és tanitókat segélyező egyesület alapszabály-tervezete . .	XI.	393
24. Hogyan predikáljunk. Kálmán Dezső . . .	XII.	400
25. Protestáns népirodalom. Tolnai József . .	XII.	425
26. Nyilt kérdés a „Prot. Pap“. szerkesztőihöz. Szentilonay József	XII.	429

III. HOMILETIKAI DOLGOZATOK.

A) Egyházi beszédek és imák.

Ünnepiek, időszakiak, alkalmiak.

1. Assverus lakodalma. (Farsangi homilia.) K. T. K.	I.	6
2. Eszter lakodalma. (Farsangi homilia.) K. T. K. .	I.	13
3. Husvéti predikáczió. Lágler Sándor . . .	III.	76
4. Jézus gecsemánékerti imája. Gulyás Benő . .	III.	83
5. Nagypéntek. Éder József	III.	87
6. Husvéti egyházi beszéd. Szilágyi Benő . .	IV.	108
7. A mi isteni, az örök életű. Jancsó Lajos . .	IV.	114
8. Husvét első ünnepére való predikáczió. Tolnai József	IV.	119
9. A mennyország kulcsa. (Áldozócsütörtöki beszéd.) Kupai Dénes	V.	147
10. Pünkösti egyh. beszéd. Szilágyi Benő . .	V.	153
11. Új kenyéri úrvacsorakor. Borzsák Endre . .	VII.	215
12. Úrvacsora felett. Szabó József	VII.	231
13. A szőlőmunkások. (Bűnbánati) Ferenczi Ferencz .	X.	324
14. Reformácziói. Ferenczi Ferencz	X.	332

		Füzet	Lap
15.	Deprecatioi beszéd (reform. ünnepen). Hörk József	X.	339
16.	Adventi tanitás. Földvári László . . .	XI.	364
17.	Építsétek az Úrnak templomát. Adventi. Jancsó Lajos	XI.	373
18.	Adventi beszéd. Csobán	XI.	381
19.	Karácsoni beszéd. Szilágyi Benő . . .	XII.	403
20.	Karácsoni beszéd. Ujváry Cseh Lajos . .	XII.	409
21.	Karácsoni ima. Kőrösi István	XII.	423
22.	Karácsoni gondolatok. Fábián Mihály . . .	XII	424
23.	Ujesztendei beszéd. Cserna István . . .	XII.	414
24.	Ujesztendei beszéd. Tóth Bertalan . . .	XII.	418
25.	Ima püspöki látogatáskor. Sütő Kálmán . .	V.	158
26.	Püspököt elfogadó beszéd. Sütő Kálmán . .	V.	160
27.	Őszi ima. Kőrösi István	X.	347
28.	Őszi ima. Kőrösi István	X.	348

Közönségesek.

1.	Az igazság ellenségei önmagukat elitélik. Szabó József	II.	48
2.	A jó pásztor és nyája. Lágler Sándor 2. u. 2. .	IV.	125
3.	Egy példaszerű összejövetel. Hetesy Viktor . .	VI.	178
4.	A semmit sem érő áldozatok. Hetesy Viktor .	VI.	182
5.	Mikre tanit a siralmas ház. Hetesy Viktor . 16. .	VI.	184
6.	A keserű keresztviselések édes gyümölcse. Szabó József	VII.	220
7.	Az özvegy fillére. König Béla	VII.	225
8.	Az idő helyes használata. Feleki József . .	VIII.	249
9.	A farizeus és a publikánus. Kálmán Dezső 11. .	VIII.	257
10.	Az anya esedezése Jézus lábainál. Szabó József .	IX.	292
11.	Az égő csipkebokor. Gödöllei József . . .	IX.	298
12.	Szeretet a világ alaptörvénye	IX.	304

B) Szertartási beszédek és imák.

1.	Keresztelési beszéd. Zsigmond Sándor . .	I.	20
2.	Lelkész-avatási beszéd. Erdős József . .	VI.	188
3.	Esketési beszéd. Ujvári Cseh Lajos . . .	I.	23
4.	Esketési beszéd. Szilágyi Benő . . .	II.	53
5.	Esketési beszéd. Lágler Sándor . . .	XI.	387

C) Halotti beszédek és imák.

1.	Gyászbeszéd (középidejű családapa felett). Sütő Kálmán	I.	25
2.	Koporsó mellett. Török József . . .	I.	31
3.	Gyermek fölött (egyetlen gyermek koporsójánál). Bocsor Lajos	II.	55
4.	Halotti beszéd (kis leány felett). . . .	II.	57
5.	Özv. Gosztonyi Józsefné, szül. Triangi Jozefa grófnő sirjánál. Földváry László	III.	93

		Füzet	Lap
6.	Gyermektelen, özvegyet hagyott férj felett. Kálmán Dezső	IV.	131
7.	Koronczói Pesthy Pál koporsója felett . .	V.	162
8.	Hammel Alajos felett. (Áldozócsütörtökön.) Lágler Sándor	V.	167
9.	Nt. Simko Frigyesné felett. Simonides János .	VII.	236
10.	Kegyes családanya felett. Lágler Sándor . .	VIII.	264
11.	Fiatal papleány felett. Endreffy János . .	IX.	310
12.	Ima egyetlen figyermek felett. Thebusz János .	X.	349
13.	Gyászbeszéd és ima öngyilkos pap felett. Sütő Kálmán	XI.	390

IV. IRODALMI ROVAT

a II., III., IV., V., VI., VIII., X., XI., XII. számokban.

V. KÜLÖNFÉLÉK.

243.	Kérdés: A pap pár hétre elutazván, távolléte idejére megbizza a tanitót anyakönyvi kivonatok kiadására, előre aláirt s megpecsételt ürlapokon. Helyesen cselekszik-e? Mult évf.	XI.	408
	Felelet: Folyó év II. 46. „Quodlibet“ czim alatt.		
244.	Kérdés: Helyesen cselekszik-e a prot. lelkész, ha vegyes házasulók esketésekor a kath. fél elé igy bővíti ki az esküformát: „esküszöm mindazon szen tekre, a kiket vallásom ilyenekül ismer?“ M. évf.	XI.	409
	Felelet: Folyó év II. 46. „Quodlibet“ czim alatt.		
245.	Kérdés: Törvénytelen születésű gyermek az apának és anyának egybekelése után kereszteltetik meg: beanyakönyvezhető-e törvényesnek. M. évf.	XII.	445
	Felelet: Folyó év II. 46. „Quodlibet“ — II. 70.		
246.	Kérdés: Szomszédos egyházközségbe átköltözött szüléknek pár hétre az áttelepülés után gyermekök születik s meghal. Keresztelte előbbeni papja, s el is temette saját egyháza temetőjébe. A községi biró kérdőre vonhatta-e a temető papot: mi jogon engedte meg más határból a halott behozatalát s mi jogon temette azt el? Mult évf.	XII.	445
	Felelet: Folyó év II. 47. „Quodlibet“ czim alatt.		
247.	Kérdés: P. és E. vérrokonok dispensáltatnak s 10 frt felmentési dij fizetésére utaltatnak, de P. nem E-vel, hanem egy másik leánynyal esküszik: követelhető-e tőle a 10 frt felmentési dij? M. évf.	XII.	447
	Felelet: Folyó év II. 48. „Quodlibet“ czim alatt.		
248.	Kérdés: Más vidéken lakó vőlegény dimissonalist hoz papjától a menyasszony papjához; ez megesketi a jegyeseket: a dimissionális kiállitója felelősségre vonható-e az esketésért? Mult évf.	XII.	447

	Füzet	Lap
Felelet: Folyó év II. 48. „Quodlibet“ czim alatt és II. 70., V. 168.		
249. Kérdés: Miként lehet az, hogy Guggenberger oly régóta hallgat, s nélkülöznünk kell alapos feleleteit a fölvetett közérdekű kérdéseknél? Mult évf. Felelet: Folyó év II. 40. „Quodlibet“ czim alatt.	XII.	447
250. Kérdés: Gyermektelen örökhagyó kiskorú oldalági örököseinek keresztlevelei követelhetők-e tőlünk az az 1877. XX. t.-cz. alapján dijtalanul? F. év Felelet: nem érkezett.	I.	38
251. Kérdés: Öregapa és apa folyamodott névmagyaritásért, de kiskorú gyermekeit, illetőleg unokáit nem foglalta bele kérvényébe. Már most az apának, nagyapának magyar neve, a kiskorú gyermekeknek német neve, a névmagyarositás után szülötteknek ismét magyar neve van. Mi itt a teendő? Felelet: nem érkezett.	I.	28
252. Kérdés: Kiskorúak házassága mily korban s mily esetben köthető gyámhatósági engedély nélkül? Mily esetekben kell ilyen engedélyért folyamodni? Általában az 1871. XX. t.-cz. 113. §. 5. pontjának és az ezt magyarázó miniszteri rendeleteknek mi a valódi értelme? Felelet: IV. 138.	II.	71
252. b. Kérdés: Házasság előtt született gyermek egyszerűen a nemzők egybekelése folytán már törvényes-e? Vagy ennek polgári hatóság által kell-e kimondatni? Felelet: V. 170.	III.	104
253. Kérdés: 1868. LIII. t.-cz. 16. §-ában emlitett „apa általi elismerés“ egyszerűen anyakönyvbe jegyzendő, vagy tanúkkal aláirt hiteles bizonyitvány állitandó ki? vagy épen világi forum által hitelesittetendő az ily elismerő nyilatkozat? Felelet: V. 171.	III.	104
254. Kérdés: Keresztelés után évekkel történvén az apa általi elismertetés: mi volna a czélszerű intézkedés az anyakönyvezésre nézve, hogy mindkét pap ne tarthasson igényt a gyermekekre? Felelet: V. 171.	III.	104
255. Kérdés: Kath. anyától törvénytelenül született, ev. gyámok által ev. vallásban nevelt, úrvacsorával is rendesen élt egyén mily szertartással veendő fel az ev. egyházba, miután a kath. papnál való kétszeri jelentkezés megtörtént? Felelet: V. 172.	III.	104

Füzet

256. Kérdés: Családi értesitőn pótolhatja-e a szülék esketési adatát a gyermekek törvényes volta? VI.
Felelet: VII. 243., VIII. 275.

257. Kérdés: Családi értesitőben miféle megjegyzést tegyünk az oly családtag neve után, kiről nem tudni, hol van, él-e vagy meghalt? VI.
Felelet: VII. 244,, VIII. 275.

258. Kérdés: Örökhagyó halotti bizonyitványa hátlapjára irt községi bizonylat, hogy ennél és ennél egyéb örökös nincs, aláirandó-e a pap által, hogy érvényes legyen? vagy ily aláirás megtagadandó? VI.
Felelet: VIII. 275., XI. 395.

259. Kérdés: Nyilt titok levén, hogy egy nő úgy kenette el magzatát: ennek egyházkelése alkalmával vegyen-e a pap tudomást ezen nyilt titokról? VII.
Felelet: XI. 395.

260. Kérdés: Nő, kinek férje Oláhországban az erdőn meghalt, de mivel nem pap temette el, halottibizonyitványt róla nem szerezhet, vannak azonban tanúi, kik látták s jelenvoltak, midőn egy utász által eltemettetett. Minő lépéseket tegyen e nő, hogy új házasságot köthessen? VIII.
Felelet: XI. 395.

261. Kérdés: Péter kéri Pál keresztlevelét, kivel ő semmi öszszeköttetésben nem áll, sőt ismeretlen, idegen: kiadható-e? VIII.
Felelet: XI. 396.

262. Kérdés: A „születési anyakönyvi kivonat“ ezen rovata: „netaláni elhalálozás ideje“ — kitölthető-e, ha az illető elhalt — egyszerű 50 kros bélyeg felragasztásával, vagy pedig ezen külön anyakönyvi adat külön 50 kros bélyeget is kiván? IX.
Felelet: XI. 396.

263. Kérdés: Adó alá tartozik-e a pap stoláris jövedelme? IX.
Felelet: XI. 396.

264. Kérdés: A 261-ik kérdéssel hasonló tárgyú X.
Felelet: XI. 396. XII. 432.

265. Kérdés: Megválasztott presbyter, ki a választást el is fogadta, de ülésen soha meg nem jelent, esküt sem tett: presbyternek tekintendő-e vagy nem? X.
Felelet: XI. 397. XII. 432.

266. Kérdés: X... presbyter szomszéd városba tevén át lakását, de a presbyterségről le nem mondott: helyesen cselekedett-e az egyháztanács, hogy egy

		Füzet	Lap
	évi várakozás után helyét megüresedettnek nyilvánitván, választási szavazást rendelt el? Felelet: XI. 397. XII. 433.	X.	356
267.	Kérdés: Pap s tanitó nemlétében egy presbyter vagy bárki a gyülekezetben beharangoztathat-é rendes vasárnapi istentiszteletre? Vagy ki adhat arra engedélyt s kinek?	XII.	433

Ev. ang. Lelkészképző Int. könyvtára SOPRON